

**ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ – СТРАНИЦА ОТ БЛОГА
НА УЧИТЕЛЯ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА**

Фани Попова

Езикова гимназия „Б. Брехт“, Пазарджик

**PAISII HILENDARSKI – A PAGE FROM THE BLOG
OF A TEACHER IN BULGARIAN LANGUAGE
AND LITERATURE**

Fanny Popova

Bertolt brecht language high school, Pazardzhik

The global dynamics of the world and life of modern people requires a quick and easy access to information with the purpose of solving successfully some specific problems in their social development. In this context, the Bulgarian school is called upon to develop in teenagers skills and competencies enabling the construction of knowledge and self-education. Interactive approaches present the needs of knowledge in a new way. Information and communication technologies in Bulgarian language and literature for the 10th grade generate an adequate interest and motivation for learning and improve the quality of education. In this way, Paisii Hilendarski's revivalist *Slavonic-Bulgarian History* enhances the modernization of the educational environment and preserves its authentic reception and patriotic impact.

Key words: Information and communication technologies, Interactive approaches, education in Bulgarian language and literature

Още в края на миналия век се разбира, че качество на обучението не може да се постигне в ситуацията, при която учениците знаят повече от учителя, защото използването на компютъра и на интернет им дава предимството да имат неограничен достъп до информация от всички сфери на живота. „В информационното общество, където технологиите се развиват изключително бързо, положението в училище се мени драстично и учениците („digital natives“) не са доволни, когато им преподават учители, които в техните очи са „digital immigrants“

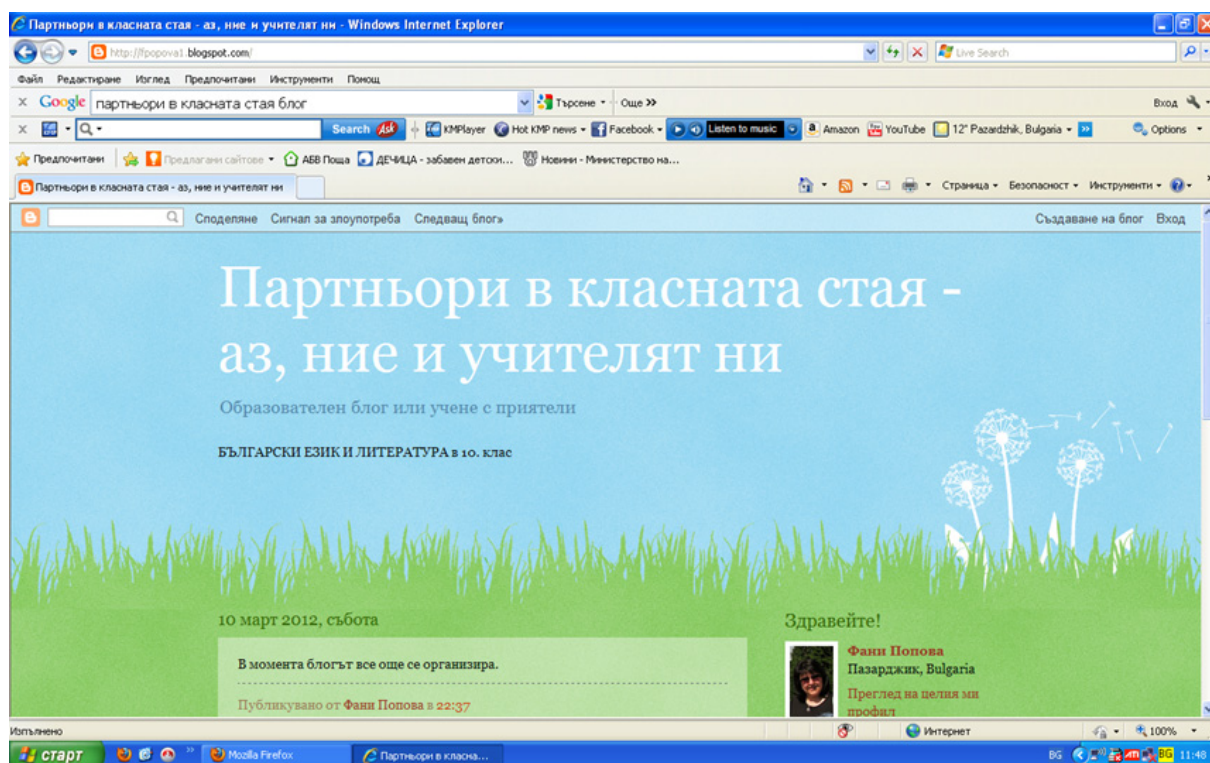
(Стоименова: 2011). Ето защо интегрирането на обучението по български език и литература с информационните и комуникационните технологии (ИКТ) е необходимост. Това обаче е и вълнуващ процес на иновативност и оригиналност в класната стая през XXI век. Така традиционното обучение се обогатява с алтернативни подходи и практики, доказващи напълно своята съвместимост с Държавните образователни изисквания.

„На практика компютърът съчетава всички досега използвани средства и технологии за обучение (подражателни, словесни, печатни, аудио-визуални). Това създава специфично нова учебна среда, при която целият процес на обучение придобива нови измерения. Разширява се информационната основа на процеса на обучение чрез възможностите, които предлага интернет – електронни библиотеки, електронни списания и сайтове, включващи материали, свързани с обучението по български език и литература“ (Христова: 2011).

Като учител в ЕГ „Б. Брехт“ се чувствам отговорна относно очакванията на учениците си за развитието и постиженията им в обучението по български език и литература, както и относно смисъла на обществената поръчка, която се възлага на образователната институция в условията на информационното общество. Това ме мотивира да насочвам усилията си вече шест години към интегрирането на образователните технологии и ИКТ в работата си, да търся интерактивни подходи и средства в процеса на обучението на подрастващите, да осъществявам идеята за партньорство в класната стая. Променените през последното десетилетие условия за използване на ИКТ от младите хора в тяхното ежедневие води до необходимостта методите на обучение да бъдат променени така, че да отчитат динамиката на обучение на днешните ученици.

„ИКТ имат своето място и в осмисляне на свободното време на учениците, като се създадат виртуални стаи, в които учениците да се обучават в умение да дебатира; да пишат поезия или проза; да анализират и обобщават; да четат заедно книги и да ги обсъждат; да илюстрират любимите си произведения; да усвоят основите на журналистиката и др.“ (Николова: 2011). Нещо повече – освен да общуват с идеите на различни изследователи, учащите могат да общуват със самите автори на тези идеи.

Създаденият от мене през 2011 година образователен блог „Партньори в класната стая – аз, ние и учителят ни“ е промяна в подхода, а не в същността на ученето по български език и литература.

Инструмент на Web 2.0, блогът интегрира в обучението по БЕЛ¹ дейности като: въвеждане на нов материал, задълбочаване на познанията, осъществяване на контрол и самопроверка. Той предлага е-базирано обучение от асинхронен тип, платформа за изпълнение на конкретна задача във връзка с урока, на домашна работа, на творческа задача, решаване на е-тест, споделяне на създаден от учениците мултимедиен продукт, възможност за редактиране или търсене на информация в специализирани източници – речници, препоръчан сайт; свързва директно учениците с електронното учебно съдържание на МОМН по български език и литература в 10. клас (респ. следващ).

¹ БЕЛ – Български език и литература. – Бел. ред.

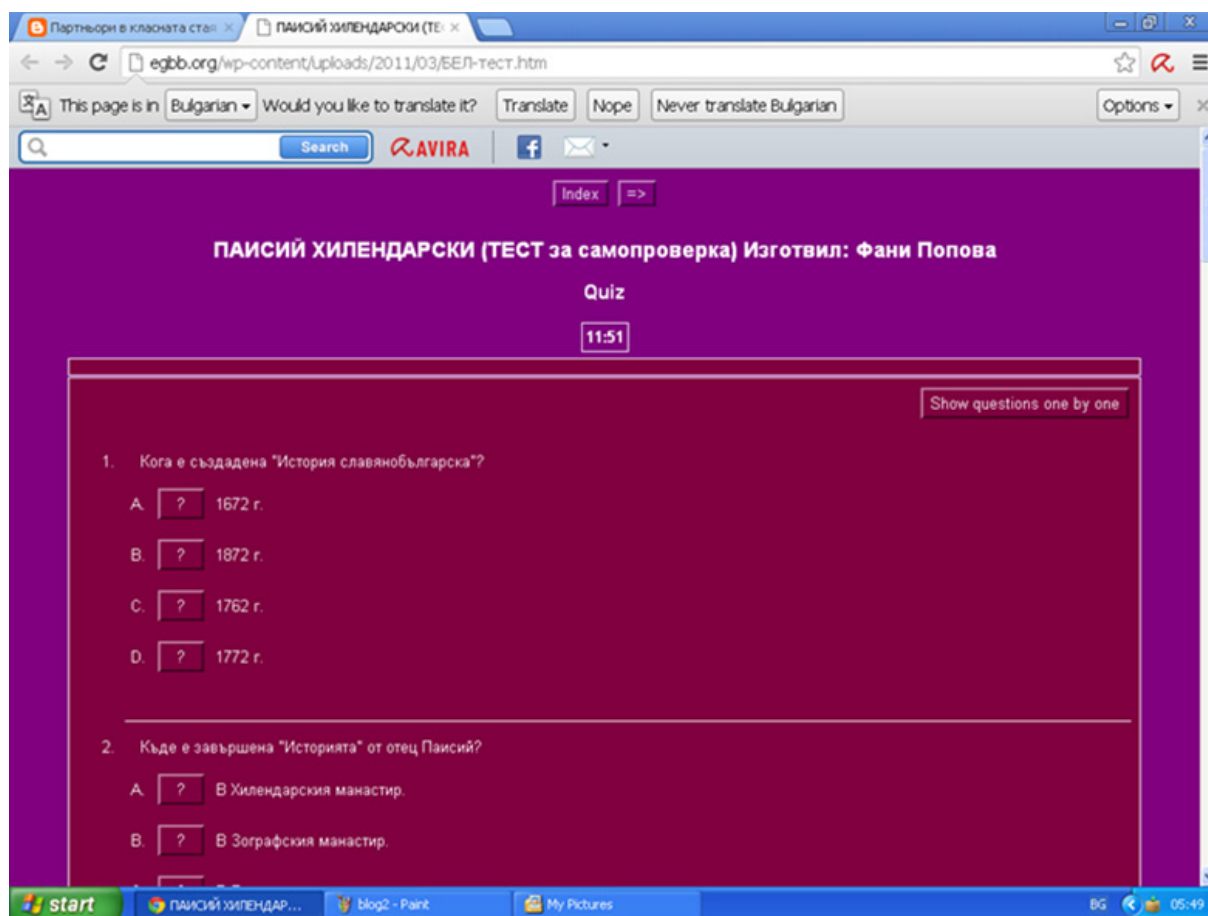
Асинхронното е-обучение позволява на учащия достъп до предварително подготвен учебен материал в удобно за него време. На този принцип е изграден блогът „Партньори в класната стая“. Ученикът може да разглежда, усвоява и създава информация по начин и със скорост, които сам избере, да комуникира с другите участници когато и както пожелае. Тези условия по „договора“ за партньорство са отразени в началния текст, приветстващ ученика като участник в една различна класна стая на XXI век. На входа на блога младият човек разбира, че това е „учене с приятели“, както гласи уточнението под основното наименование.

Идеята за блога „Партньори в класната стая – аз, ние и учителят ни“, както и самото му създаване са свързани с авторите от българската възрожденска литература, но разширението на блога е логично, което се вижда и от заявеното желание на учениците. Страницата за Паисий Хилендарски е на първо място и е разработена с идеята за честването на 250 години от създаването на „История славянобългарска“ и 290 години от рождението на автора ѝ.

The screenshot shows a web browser window displaying a Blogger page. The address bar shows 'fropova1.blogspot.com/p/blog-page.html'. The page has a green background. On the left, there is a painting of a man writing at a desk. Below it, the text reads: 'Приятелю, Тук може да откриеш и проучиш сведения за личността на ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ, както и да прочетеш свещения за нашия народ текст, създаден от този пръв български БУДИТЕЛ през 1762 г. (преди 250 години), чието заглавие е "ИСТОРИЯ СЛАВЯНОБЪЛГАРСКА". (само кликни върху подчертания текст)'. Below this, there is a highlighted text block: 'В главата "Пиянство на един народ" от романа "Под игото" авторвият глас на Иван Вазов поставя един до друг двама духовни титани на Българското възраждане - Паисий и Левски. "Една дълга върволица от предтечи - сеятели беше прегазила вече духовната нива на България и хвърлила там семето на самосъзнанието. Тая дивна върволица, която захващаше от Паисий - един калутер, и се заключваше с Левски - един дякон - два светци, - беше засеяла и наторила вече нивата и първият беше я'. On the right side, there is a list of links: ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ, ПЕТКО Р. СЛАВЕЙКОВ, ЛЮБЕН КАРАВЕЛОВ, ДОБРИ ВОЙНИКОВ, ДОБРИ ЧИНТУЛОВ, КОНКУРСИ, РЕДАКТИРАМЕ / КОРИГИРАМЕ, ПОЛЕЗНИ САЙТОВЕ ЗА РАЗВИТИЕТО ТИ, РЕЧНИКЪТ Е ВАЖЕН !!!, ХРИСТО БОТЕВ. Below this is a 'Здравейте!' section with a profile picture and name 'Фани Попова' from 'Пазарджик, Bulgaria'. At the bottom, there is a 'Последователи' section with a button 'Станете член на този сайт' and 'Членове (2)'. The Windows taskbar at the bottom shows the 'start' button and several open applications.

Тя включва:

- Графично изображение – художествена картина;
- Линкове към сайт за сведения относно автора и текста на „Историята“;
- Задача, изискваща коментари от учениците – създаване на писмен текст, изразяване на отношение към личността и делото на Паисий;
- Е-тест за самопроверка и самоподготовка – включва задачи с разнообразен и творчески характер, работа върху части от Паисиевия текст;
- Видеоклип за Паисий Хилендарски и „История славянобългарска“, изработен на 19 юни 2011 г. (в този ден се чества св. Паисий Хилендарски) като творческа задача в учебен час от ученици от 10^B клас и 10° клас.

„Уеб 2.0 се характеризира със споделяне на интелектуални и социални ресурси от крайните потребители“ (Цоков 2011). Най-популярни в това отношение са блоговете, уики-сайтовете, социалните мрежи, сайтовете за споделяне на видео, виртуалните среди и др. Те могат да се използват като образователна среда, защото ежедневно и лесно се използват от учениците, безплатни са, имат много функции. Определено дават възможност за широка комуникация и взаимодействие между преподаватели и обучаеми и за създаване на онлайн общности. В такава образователна среда обучението от училище продължава и се донадгражда, а не се противопоставя на традиционното.

Днес едва ли някой би подложил на съмнение 100% утвърдителни отговори на 24 ученици в анкета (част от педагогически експеримент) за обучение по български език и литература, интегрирано с ИКТ. Според мнозина, сред които най-вече се открояват мненията на научни специалисти, „нет комуникациите са новият интерактивен форум на дигиталната нация, част от която са днешните ученици“ (Христова: 2011). Включването на ИКТ в обучението по български

език може да превърне родния език в успешно средство за комуникация във виртуална среда. Ученици казват „да“ на използването на ИКТ в обучението по български език и литература, а обосновката им (свободна) се изразява по следния начин:

- По-творческо – 1;
- По-пълноценно, по-продуктивно, по-ефективно, по-полезно, по-активни са учениците – 6;
- По-разнообразно, по-забавно, по-интересно, по-привлекателно, по-вълнуващо, по-приятно – 16;
- По-достъпно, по-лесно – 6;
- По-съвременно, по-модернизирано – 5.

Един ученик е отговорил положително, но не се е обосновал. Някои от учениците са дали повече от един отговор.

Въпрос: Как ще се отрази използването на блог в обучението по български език и литература? 24 отговора са положителни, а обосновките им или по-скоро очакванията на учениците звучат адекватно, естествено и искрено спрямо конкретния контингент на проучването:

- Ще обогатява знанията извън училище (и чрез допълнителната информация към учебния материал);
- Предоставя повече възможности за себеизява /творчество;
- Отсъстващите ученици няма да губят връзката с училище;
- Блогът е нещо ново, интересно, креативно/опит с нещо ново и излизане от рутината;
- Ученето ще е по-различно;
- Ще се учи с желание;
- Ще се учи по-лесно;
- Ученето ще е по-интересно;
- Споделяне със съучениците;
- Ученето ще е по-съвременно/„ние сме технологично поколение“.

Блогът реално е използван от 23 ученици (според отговорите на въпрос № 1), които категорично осъзнават неговата образователна цел и обосновават с желание и изчерпателно отговорите си. Систематизирани, те звучат така:

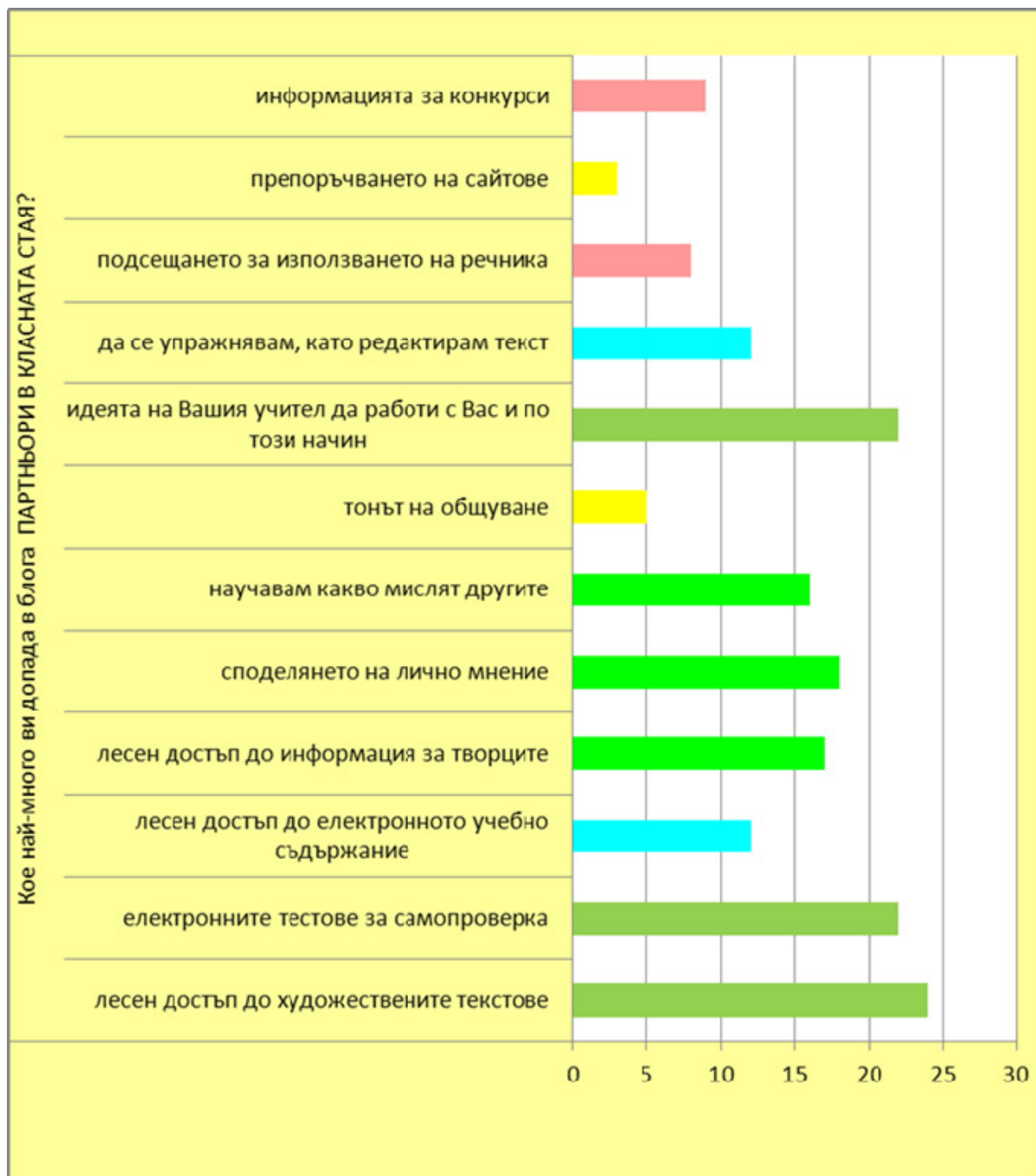
- Блогът има образователна цел, защото материалите в него са напълно съответстващи на учебното съдържание, но са поднесени по алтернативен и иновативен начин, който подобрява

компетенцията („ни“) върху изучаваните литературни произведения;

- Правят се неща, подобни на тези в училище, но начинът е по-интересен;
- Предлага нова страна на обучението – да се работи тогава, когато вдъхновението е най-силно;
- Докато се сърфира в мрежата, се научават полезни неща от блога;
- Изразява се лично мнение, защото плагиатството може да се проследи;
- Всичко в блога обогатява; надграждат се знанията;
- Лесен достъп до литературния текст;
- Блогът много помага за усвояването на учебното съдържание;
- В блога се осъществява обмяна на опит между съученици и връстници, които се учат от грешките си;
- Улеснява образователния процес;
- Подпомага самообразованието;
- Дава полезна и допълнителна информация;
- Помага за затвърждаване на наученото.

Друг въпрос проучва отношението към приноса на блога „Партньори в класната стая“ в обучението относно това, че го допълва.

- Глаголите, които са използвани от учениците, за да назоват своите дейности, са: научавам, упражнявам, сравнявам, споделям, обогатявам, затвърждавам, коментирам, изразявам (споделянето е уточнено като споделяне на знания);
- В доста отговори се откроява оценката за полезност на този тип обучение: полезни страници и връзки (за редактиране, за други източници, речници, е-учебници);
- Харесвани са различните типове задачи, които са свързани с учебния материал, и различният начин на учене; визуалните ефекти се приемат като особено ценни при представяне на информацията.

На диаграмата са отразени искрените отговори на учениците, които са участвали в обучението чрез блога. Техните отговори са компас в конкретната работа на учителя.

Реални и значими са отговорите в рамките на SWOT анализа.

Кои са силните страни на учене чрез блог?

По-интересни дейности; Сътрудничество; Достъп от дома; Бързина; Падаат стените учител – ученик; Сравняване с другите; Самопроверка; Блогът е в интернет – най-интересното място за учениците; Буди интерес заради промяната в ученето.

Кои са слабите страни на учене чрез блог?

Непряко общуване; Асоциалност; Не е толкова вдъхновяващо, като не чуваме гласа на учителя; Възможно е плагиатство; Можеш да забравиш за блога, докато си в мрежата.

Какви са възможностите за учене чрез блога?

Самостоятелност; Непринуденост; Споделяне с другите; Свобода и гъвкавост; Самопроверка; Творческо писане; Справки с речник; Усъвършенстване на уменията за редактиране; Лесен достъп до съдържанието; Работа с модерна технология; Личностна изява; Е-тестово изпитване; Екипност; Научаване на нови неща.

Какви са опасенията при учене по този начин?

Може да се загуби личният контакт. Изява пред много хора. Недостъпност при липса на интернет. Не всички полагат еднакви усилия.

Финалният въпрос на Анкета № 2 пита дали да се обогатява блогът с учебно съдържание и за други класове. 100% от учениците заявяват „да“ и се обосновават така:

- Ученето е по-лесно и по-интересно, тъй като се учат един от друг. *Освен че написах свой отговор, проучих написаното от съучениците ми; обогатяваме се един друг; имах съмнения, които отпаднаха, след като прочетох написаното от другите;*
- Полезно е при преговор; *Внимавам повече в писането, обмислям го по-добре; намерих нови неща и си поправих някои грешки;*
- Виждат се нови неща. *Учителят е приятел;*
- Внася се разнообразие. *Заздравиха се връзките в екипа ни;*
- Ученето е полезно, нетрадиционно и забавно. *Блогът е „положителна опция“ за обучението. Различен начин за учене и споделяне на наученото: запомням по-лесно, защото ми е интересно; Изявявам се с личното си мнение;*

- Биха загубили учениците, ако блогът не се развие; те осъзнават, че са поколение, за което е-обучение е адекватно; обогатява комуникацията;

Електронният блог „Партньори в класната стая – аз, ние и учителят ни“ и прилагането му в обучението по български език и литература в 10. клас формират нова образователна среда, която привлича интереса на учениците, доближавайки ги до реална ситуация на общуване; превръща ученето в приятно занимание, защото то се случва с компютъра; възпитава у тях отговорности, които ще са им нужни за социализацията и реализацията им в живота. Образователният блог е една своеобразна виртуална класна стая, в която учителят предлага възможности, но не и решения за постигането на конкретни педагогически цели. Учителят е и партньор на участниците, и техен виртуален водач. В блога „класна стая“ той е реален медиатор в процеса на обучение, напътствайки ученика и контролирайки ненатрапчиво процеса на формирането и прилагането на знанията и уменията. Аз напълно споделям конструктивисткия педагогически принцип за партньорство в класната стая. Това проличава от името, под което блогът може да се открие в интернет: „Партньори в класната стая – аз, ние и учителят ни. Образователен блог или учене с приятели“.

В съответствие с изискването на съвременната образователна реалност за промяна на учебната среда поради навлизането на компютъра и ИКТ в сферата на образованието понятието „класна стая“ придобива много по-широко значение. „Компютърните технологии дават пълна възможност за действителна индивидуализация и диференциация на обучението по обем, съдържание, темп, равнища на задълбоченост, времетраене и т.н.“ (цит. по Христова 2011). Общуването по електронен път за целите на образованието е смислено и ангажиращо, тъй като отговаря на интересите и потребностите на учениците в живота. Споделянето на знанията между връстници внася нова отговорност у младата личност към самата себе си, защото тя се презентира чрез знания и умения, много от които сама е овладяла отрано. Това определено е довело до по-високо самочувствие, с което се отличава поколението на подрастващите днес. Реалното овладяване на подобна висока самооценка на младия човек чрез възлагането на подходящи, смислени и развиващи задачи в обучението трансформира тази самооценка в стремеж към самоизява и себедоказване.

Разработването на образователен блог и използването му за подобряване на качеството и организацията на обучението по БЕЛ постига педагогическата ми цел за партньорство в обучението, защото реално се осъществяват връзките *ученик – учител, ученик – ученици, ученик – ученик*. В екип от равностойни партньори или приятели креативната сила на обучаемия нараства и той реално възприема обучението като възможност за развитие. Именно ситуиран около ученика като център, образователният процес може да приобщи по естествен път децата и подрастващите и в него те биха могли да развият и утвърдят себеуважението си, както и новите си отговорности – да проявяват активност, инициативност и самостоятелност при овладяването на ключовите компетентности на образованието, приети на европейско равнище.

ЛИТЕРАТУРА

- Бокони, 2012:** Stefania Bocconi, Panagiotis Kampylis, Yves Punie Иновационни практики за преподаване и учене: ключови елементи за развиване на творчески класни стаи в Европа, 25 септември 2012 г. <<http://www.elearningpapers.eu/bg>>15 декември 2012.
- Николова, 2011:** Николова, Й. Внедряването на иновационни техники и практики в процеса на обучението по български език и литература. // *Сборник научни доклади от международната конференция „Електронно, дистанционно ... или обучението на 21. век“*, София, 6 – 8 април 2011 г. София: „Деметра“ 2011, 345 – 351.
- Стоименова, 2011:** Стоименова, Б. Използване възможностите на Web 2.0 за повишаване мотивацията на учениците към обучението в средното образование. // *Сборник научни доклади от международната конференция „Електронно, дистанционно ... или обучението на 21. век“*, София, 6 – 8 април 2011 г. София: „Деметра“ 2011, 6 – 14.
- Съев, 2011:** Съев, Ст. От Web 2.0 до електронно обучение 2.0 // *Сборник научни доклади от международната конференция: Електронно, дистанционно ... или обучението на 21. век*, София, 6 – 8 април 2011 г. София: „Деметра“, 2011, 86 – 95.
- Христова, 2011:** Христова, М. Специфика на общуването и ученето в интернет и обучението по български език. // *Сборник научни доклади от международната конференция: Електронно, дистанционно ... или обучението на 21. век*, София, 6 – 8 април 2011 г. София: „Деметра“, 2011, 357 – 365.
- Цоков, 2011:** Цоков, Г. Управление на училищната организация чрез използване на Уеб 2.0 инструменти. // *Сборник научни доклади от между-*

- народната конференция „Електронно, дистанционно ... или обучението на 21. век“*, София, 6 – 8 април 2011 г. София: „Деметра“, 2011, 164 – 171.
- <http://mon.bg/opencms/export/sites/mon/top_menu/general/educational_programs/10klas/be_10kl.pdf Учебна програма по български език за 10. клас > 25 октомври 2012.
- <http://mon.bg/opencms/export/sites/mon/top_menu/general/educational_programs/10klas/l_10kl.pdf Учебна програма по литература за 10. клас > 25 октомври 2012.